

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Leszek Bosek

SSN Paweł Czubik

w sprawie ze skargi J. M.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku w sprawie sygn. III AUa 833/22,

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 13 grudnia 2023 r.,

oddala skargę.

[JW]

UZASADNIENIE

J. M. (dalej: „skarżący”) w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki z 10 października 2023 r. (data stempla pocztowego) wniósł o stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie oraz zasądzenie kwoty 7 000 zł tytułem sumy pieniężnej za dopuszczenie się przez Sąd przewlekłości postępowania, przy uwzględnieniu, że sprawa ma dla skarżącego szczególne znaczenia.

Skarżący wskazał, że w sprawie objętej skargą doszło do rażącego naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki. Podkreślił, że od 2022 r. w sprawie nie został wyznaczony termin rozprawy, a strona nie ma żadnych informacji o stanie sprawy. W dalszej kolejności zauważył,

że sprawa ma dla niego szczególne znaczenie, gdyż świadczenie, o które się ubiega, polepszyłoby jego stan zdrowia.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w Gdańsku wniosk o jej odrzucenie jako niespełniającej warunków wskazanych w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75; dalej – ustawa lub ustawa o skardze na przewlekłość), ewentualnie o jej oddalenie jako bezzasadnej. W uzasadnieniu podniesiono w pierwszej kolejności, że wniesiona w sprawie skarga nie spełnia wymogu przytoczenia okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie. W dalszej kolejności na wypadek gdyby Sąd Najwyższy nie podzielił ww. argumentów Prezes Sądu Apelacyjnego w Gdańsku wskazał, że Sąd Apelacyjny podejmował uzasadnione sytuacją czynności procesowe zmierzające do zakończenia postępowania, co nastąpiło 17 października 2023 r. Podkreślił, że rozsądnym terminem – w sytuacji niewielkiego wpływu spraw do sądów i nieistniejącej pozostałości z lat ubiegłych – byłoby zapewne niezwłoczne rozpoznanie sprawy. Jednak w realiach polskiego wymiaru sprawiedliwości taka idealna sytuacja od dawna nie występuje. Obiektywne uwarunkowania, w których funkcjonuje Sąd Apelacyjny w Gdańsku, niezależnie od najlepszej nawet organizacji pracy sędziów, nie mogą być ignorowane na rzecz realizacji prawa stron do niezwłocznego rozpoznania ich spraw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga podlegała oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t. j. Dz.U. 2018, poz. 75; dalej – ustawa lub ustawa o skardze na przewlekłość), strona może wnieść skargę

o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Artykuł 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18, z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19;

z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, *Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w jednej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadieu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania nie pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe. Zauważyć należy, że istotnie pomiędzy wpłynięciem apelacji odwołującego się do Sądu Apelacyjnego w Gdańsku (tj. 27 kwietnia 2022 r.) i wniesieniem skargi na przewlekłość postępowania (10 października 2023 r.) upłynęło nieco ponad 17 miesięcy, niemniej jednak nie można tracić z pola widzenia, że po pierwsze postępowanie w obydwu instancjach trwało nieco ponad 2 lata (odwołanie w sprawie zostało złożone 28 września 2021 r.), a po drugie postępowanie w sprawie objętej skargą zostało zakończone niezwłocznie po wpłynięciu skargi na przewlekłość, tj. wyrokiem z 17 października 2023 r. Zatem łączny okres postępowania nie jawi się jako nadmiernie wydłużony, a cel jakiemu służyć ma instytucja skargi na przewlekłość (tj. zapewnienie sprawnego rozpoznania sprawy), został już osiągnięty. Wobec powyższego brak jest podstaw do uwzględnienia skargi (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2023 r., I NSP 140/23).

Dlatego też Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, oddalił skargę.

[JW]

[ał]